

otsikoitu hieman yllättävästi: "Kan vi behandle bort alkohol-problemene?". Siinä käsitellään tutkimuksia hoidon vaikuttavuudesta ja niihin liittyviä metodisia ongelmia. Luvun tarkoitus jää jossakin määrin epäselväksi, vaikka itse asiasisältö onkin korrektisti esitetty. Kun kirja vielä päättyy tähän lukuun, jää loppu tavallaan ilmaan: Mikä onkaan se kokonaisuus, jonka puitteissa alkoholi-ongelmien kontrollia ja hoitoa tarkastellaan?

Teoksen nimi "Alkohol i Norge" lupaa lukijalle systemaattista kokonaisuutista, mutta tämä lupaus jää lunastamatta. Kun teos on tarkoitettu tutkimuksen nykytilan esittelyksi, voidaan siinä havaittavat aukot tulkita ehdotuksiksi siitä, mille alueille norjalaisista alkoholitutkimusta voisi laajentaa. Jo esipuheessa kerrotaan, että esimerkiksi rattijuoppoutta ja hoitolaistosten toimintaa koskevat tutkimukset, joiden näkökulma on sosiologinen, on jätetty esittelyn ulkopuolelle. Tämänkin jälkeen on silmiinpistävää se, että teoksesta puuttuu Norjan alkoholipoliittista järjestelmää käsittelevä osa. Lukija jää kaipaamaan tutkimuksia siitä, miten alkoholi-kysymys on milloinkin määritelty yhteiskuntapoliittisena kysymyksenä ja miten siihen liittyvät intressit ovat kanavoituneet. Erityisesti tämä puute koskee sodanjälkeistä aikaa. Kun vielä tiedetään, että raittiusliikkeellä on Norjassa ollut erittäin vaikutusvaltainen asema, olisivat tutkimukset raittiusliikkeestä myös olleet kiinnostavia. Samaa alkoholikysymyksen luonnetta koskevaan kokonaisuuteen kuuluisivat myös tiedot alkoholipoliittisten mielipiteiden vaihtelusta; niitä ei nyt ole esitelty. Kuva norjalaisesta alkoholikulttuurista olisi rikastunut, jos olisi tutkimuksia yleisistä alkoholi-asianteista; tällaista tietoa on julkaistukin vuoden 1979 pohjoismaisen alkoholikyselyn poh-

jalta, mutta jostakin syystä sitä ei ole käsitelty teoksessa. Samanlainen aukko on kuuluisan norjalaisen kotipolttoperinteen kohdalla. Yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksia käsitellyt kolmas osa jää laihaksi, osaksi ehkä juuri edellä esitettyjen aukkojen vuoksi.

Kokonaisuudessaan kirja on tervetullut esittely norjalaisesta alkoholitutkimuksesta, joka ansaitsee tulla tunnetuksi myös maan rajojen ulkopuolella. Jos norjalaista tutkimusta on joskus voitu arvostella liiallisesta rajoitumisesta vain oman maan oloihin, ovat monet teoksen luvut osoituksena tutkimuksen lisääntyneestä kansainvälistymisestä, johon norjalaisilla on vankka panoksensa annettavanaan.

Jussi Simppura

Alkoholitutkimussäätiö myöntää apurahoja

— *alkoholinkäyttöä koskeviin tutkimuksiin*

— *tutkimuksiin, jotka selvittelevät alkoholia yksilön ja yhteiskunnan ongelmana*

— *raittiustoimintaa koskeviin tutkimuksiin*

— *alkoholitutkimukseen liittyvään huumausainetutkimukseen.*

Vuoden 1986 apurahat on haettava säätiöltä saatavia hakemuslomakkeita käyttäen syyskuun 30. päivään mennessä.

Hakemukset on toimitettava osoitteella: Alkoholitutkimussäätiö, Kalevankatu 12, 00100 Helsinki. Tarkempia tietoja antaa sihteeri Klaus Mäkelä, puh. 90-643 341.

Hyvä soturi — rooli miehelle?

Grönholm, Jan: Den gode krigaren — en roll för mannen. Bokförlaget Seminarium, 1985

Muuttuvaa miehenroolia pohdittu Ruotsin valtiollinen työryhmä on todennut, että ihanne miehestä sotilaana on vaihtumassa kohti lastenvaunuja työntävän miehen ihannetta. Tämä on selvästikin antanut Jan Grönholmille kimmokkeen miehen soturiroolia koskevan pamfletin tekemiseen. Kysymys ei ole kuitenkaan käsikirjasta nyrkkisankareille. Päinvastoin Grönholm näkee hyvin ongelmallisena ruumiinkulttuurin erilaisten väkivaltaisten muotojen suosion. Rambo-kulttuuriin liittyvä henkinen vajavuus osuu tarkasti kirjoittajan silmään. Ja niinhän se onkin: Jos pyritään olemaan kovasti ramboja, niin ennemmin tai myöhemmin ollaan pelkästään rampoja aivan fyysisestikin.

Perusteluja miehen soturi-ihanteelle Grönholm hakee japanilaisesta perinteestä ja zenbuddhismista ja saakin nostettua esille älyllisesti varsin perustellun soturihahmon. Kirjoittajan mukaan on olemassa viidenlaista valtaa: hyväksi käytävää, manipuloivaa, kilpailevaa, ravitsevaa ja integroivaa. Laadukkainta on integroiva vallankäyttö, joka lähtee liikkeelle kokonaisnäkökulmasta. Se on eläytyvää vallankäyttöä, jossa tavoitteena on antaa kullekin suurempi valta oman elämänsä suhteen. Se on valtaa, joka tekee kaikista voittajia.

Vallan keinot voivat olla rankaisevia, palkitsevia tai vakuuttavia. Tärkeimpänä vallan lähteenä Grönholm näkee pääsyn sellaisten henkisten mallien ääreen, joilla voi ymmärtää ja organisoi-

da todellisuutta.

Samurai-perinteessä soturi pyrkii minättömyyden tilaan nähdäkseen selkeästi. Ennakkokäsitykset eivät verhoa hänen todellisuuttaan, ei myöskään maineen tavoittelu. Hän hyväksyy sen, mikä tapahtuu, järkyttymättä siitä, ettei se seuraa hänen piirustuksiaan.

Arkipäivän konfliktitilanteissa ei Grönholmin mukaan tule kiinnittyä siihen pisteeseen, jossa hyökkäys on tapahtunut. Omista käsityksistä ei tule pitää kiinni liian tiukasti. On vaihdettava asennetta. Tilannetta on katsottava vastustajan näkökulmasta. Vastustaja saattaa lakata olemasta vastustaja. On helpompi johtaa itseensä suuntautunutta voimaa, jos kulkee sen mukana. Kappaleen matkaa kannattaa antaa vastustajan näyttää tietä. Tällöin on helpompi havaita mahdollinen yhteinen päämäärä kaikesta huolimatta.

Samurai-perinteen mukaan soturilta puuttuu todellinen näkemys niin kauan, kuin vastustaja aiheuttaa pelon tai ärtymyksen tunteita. Vastustajien ei tarvitse olla vihollisia vain sen perusteella, että he hyökkäävät. Vastustajien ei tule sallia määrittää tilannetta meidän puolestamme. Hyökkäys voidaan nähdä erehdyksenä tai seurauksena kadotetusta tasapainosta.

Hyvän soturin tavoitteena on harmonian aikaansaaminen. Tällöin harmonialla ei tarkoiteta tarkoituksetonta tilaa, vaan tilaa, jossa eri voimat toimivat luovalla ja konstruktiiivisella tavalla. Hyvä soturi ei kiellä konfliktien ja vastakohtaisuuksien olemassaoloa, vaan näkee tehtäväkseen niiden avoimen kohtaamisen ja tasapainottamisen. Vastakohtaisuuksia on käytettävä luovana voimana tai niihin on etsittävä ratkaisu, jossa vastakohtaisuus häviää.

Konfliktin ratkaisemiseen on

olemassa kuusi vaihtoehtoista strategiaa. Ensimmäinen niistä on takaisin lyömisen strategia. Kysymys on hyvin vakavasta asiasta, eikä siihen tule ryhtyä, ennen kuin vaihtoehtoiset toimintatavat on huolellisesti käyty läpi, ja ellei kiista koske todella merkityksellistä asiaa. Voitettu henkilö etsii kosta, ja siksi on tärkeää, ettei voimaa käytetä enemmän kuin tilanne vaatii. Vastustajaa ei saa nöyryyttää ja hänelle on annettava mahdollisuus kasvojensä säilyttämiseen. Vastaiskun ensimmäinen tavoite on hyökkäyksen pysäyttäminen ja toinen tavoite tilanteen kontrollointi. Perimmäisin tavoite on harmonian palauttaminen.

Toinen strategia on vetäytyminen. Kun vihollinen on ylivoimainen, kun aika ja paikka ovat vääriä, vetäydytään määrätietoisesti, täsmällisesti ja ilman häviön tuntua. Ei ole mitään syytä kuolla koiran kuolemaa, sanoivat samurait.

Kolmas strategia on olla tekemättä mitään. Hyökkäys voi olla absurdi. Odotetaan, uusiutuuko se lisääntynein voimin vai häviääkö se itsestään.

Neljäs strategia on neuvottelu. Tämä edellyttää kahta neuvotteluihin valmista osapuolta. Luodaan neuvottelutilanne pysymällä asiassa, osoittamalla kunnioitusta, kuuntelemalla ja vetoamalla neuvottelukumppanin järkeen.

Viides strategia on hämäys. Tavoitteena ovat ajan voittaminen, hyökkääjän tekeminen epävarmaksi sekä hyökkäyksen pysäyttäminen.

Kuudetta strategiaa kutsutaan aikiksi. Aiki käyttää edellä mainittuja viittä osastrategiaa. Aiki-strategian perusta on eläytyminen, kyky nähdä tilanne partnerin näkökulmasta. Hyväksymällä ja myöntämällä, ”taistelemattoman mielen avulla”, häviää paljon siitä, mikä muutoin olisi joutanut konfliktiin. Aikin harjoitta-

ja puolustaa sitä, mihin uskoo, mutta tekee sen tavalla, joka ei johda vihollisuuksiin. Hän pyrkii ratkaisuun, jossa molempien osapuolten koskemattomuutta kunnioitetaan. Aiki-strategiassa vältetään törmäämästä partnerin voimaan. Kyseessä on henkinen asenne, joka välttää konflikteja ympäristönsä suhteen.

Aiki-strategia ei ole itsensä kieltämistä, vaan elämänasenne, joka auttaa välttämään tarpeettomia ja mieltä vailla olevia konflikteja. Kun aikin harjoittaja joutuu hyökkäyksen kohteeksi, hän pyrkii hyväksymään hyökkääjän voiman. Koska hyökkääjä on yleensä poissa tasapainotilastaan, on verrattain helppoa saada tilanne omaan kontrolliin. Aikissa ei ole voittajia eikä häviäjiä. Tavoitteena on harmonian palauttaminen.

Jan Grönholm toteaa, että jos useammat miehet hyväksyisivät hyvän soturin ihanteen, ei ruotsalaisten naisten tarvitsisi tukehtua nauruun, kun heiltä kysytään ruotsalaisten miesten heroismista. Se sankaruus, jota naiset haluaisivat nähdä, ei kirjoittajan mielestä ole mieletöntä riskinottoa liiketoimissa, ei vuoristokiipeilyä eikä vauhtihurjastelua. Ongelmana on miesten haluttomuus ottaa täysi vastuu elämästään. Hyvän soturin tehtävänä ei ole etsiä taistelua, vaan aikaansaada hyvä ja valistunut yhteiskunta, julistaa Grönholm.

Samurai-ajattelu on niin hienovaraista ja älyllistä, että joku ramboilija voisi saada siitä virikkeen hillittömään päällekkarkauseen. Tällainen hyökkääjä saataisi olla kuitenkin päätään lyhyempi, ennen kuin itse sitä huomaisikaan. Samurai-filosofia on taisteluoppi eikä ehdottoman pasifistinen julistus. Se eroaa muista taisteluopeista vain siinä, että se suhtautuu väkivaltaan samalla tavalla, kuin länsimaisessa perinteessä on ryhdytty vasta aivan

viime aikoina suhtautumaan ydinaseisiin. Grönholmin esittelemässä samurai-filosofiassa väkivaltaista purkausta yritetään välttää loppuun asti. Länsimainen ongelma on se, että ilman vastaavaa historiallista perinnettä samurai-aatteet pitäisi kuljettaa sen viimeisenkin kynnyksen ylitse. Ydinaseisiin ei voida sovel-

taa muuta kuin ehdotonta passifismia. Muut periaatteet kuljettavat maapallon elävän elämän evoluution helposti kauas kivi-kaudenkin takaisin aikoihin.

Jan Grönholm hakee aivan ilmeisesti oikeasta suunnasta lääkkeitä maskuliinisuuden kriisiin. Länsimaisesta perinteestä ei ole järin paljon ammennettavissa sen

jälkeen, kun väkivallan ja voiman käyttö on julistettu pannaan. Samurai-perinne antaa runsaasti eväitä ristiriitojen kohtaamiseen, kiistojen analyysiin ja niiden ratkomiseen. Samurai on tosi mies, vaikka verta ei vuodatettaisi pisa-raakaan.

Jarmo Heinonen